

Discurs del rector en el Claustre extraordinari del 26 de gener del 2022

Bon dia,

Voldria començar agraint la vostra presència en aquest Claustre extraordinari, convocat per reflexionar i debatre sobre el paper de la nostra universitat **en el respecte, la defensa i la promoció de la llibertat d'expressió a la Pompeu Fabra.**

En aquesta intervenció inicial m'agradaria explicar essencialment per què fem aquest Claustre extraordinari i la conveniència de la declaració que sotmetem a votació. De tota manera, abans voldria referir-me als comunicats que vam emetre els passats 30 de desembre i 4 de gener. Tot i que aquest Claustre va més enllà i vol compartir una proposta consensuada de cara al futur, no voldria obviar el context que l'impulsa. Permeteu-me, si us plau, que ho exposi de manera succinta.

Abans de fer aquesta exposició voldria referir-me a un article que vaig publicar a *L'Econòmic* d'*El Punt Avui* el passat 14 de novembre i que portava per títol "Lideratge humil":

[...] "L'arrogància fa que molts líders es vegin a si mateixos com persones superiors a les altres. Una situació que es repeteix amb freqüència és la de persones que són bones professionals, però que quan accedeixen a un càrrec que comporta un poder es transformen. Obliden els seus orígens i deixen d'escoltar, d'atendre trucades telefòniques o de contestar missatges... Obliden la importància de cuidar les persones. Són actituds arrogants i de supèrbia excessiva que tard o d'hora passen factura. Això es veu agreujat quan el líder es rodeja d'aduladors que li fan perdre la noció de la realitat.

"Sens dubte, sacsejades importants com la crisi financera global del 2008 o la crisi econòmica i sanitària provocada per la covid-19 han afavorit que les persones s'adonin que cal ser més humils. La humilitat implica rebaixar la pròpia estima davant dels altres. Ser humil implica reconèixer els propis defectes o errors. La persona humil valora els altres i és més oberta a les noves idees i suggeriments. La humilitat també va acompanyada d'una actitud que veu el lideratge com un servei als altres i fa millors persones.

"Arribats aquí, ens podem preguntar com podem aplicar la humilitat. Hi ha moltes vies que poden ajudar-hi. Per començar, cal ser amables, apreciar i agrair tota l'ajuda que rebem. També podem demanar a companys i a altres persones que ens facin suggeriments de millora. A continuació, cal escoltar, aplicar els suggeriments que ens facin quan sigui recomanable, i agrair-los."

Sobre el comunicat del 30 de desembre del 2021

La direcció de la UPF va reaccionar a un tuit emès pel professor Hèctor López Bofill amb un comunicat en el qual s'esmentava la possibilitat de contrastar el missatge de Twitter amb els principis del Codi Ètic de la UPF (que no té capacitat sancionadora) per si calia derivar-ne accions, com s'ha fet en altres situacions similars a petició de membres de la comunitat. Prèviament havia tingut una conversa amb el professor Hèctor López Bofill i li havia deixat clar que no se li obriria cap expedient. Malauradament, però, aquest és un punt que no han interpretat així diverses persones de dins i fora de la comunitat, i tampoc alguns mitjans digitals. Sóc dels que creuen que quan un missatge no s'entén bé és molt possible que el problema estigui en el missatge i no en el receptor. Per això, lamento profundament –i ho dic amb tota la vehemència– el malestar que ha creat aquest comunicat en algunes persones. Ho dic també en nom de l'equip de direcció. Tot i que va ser fruit d'un procés d'intercanvi d'opinions amb els companys i companyes de l'executiva, i que es va fer amb la millor intenció de ser sensibles amb la visió plural de la nostra comunitat, per descomptat assumeixo l'errada i demano disculpes. Crec que aquest esdeveniment ens ha proporcionat una **oportunitat d'aprenentatge** que no desaprofitarem ni jo ni l'equip de direcció. Admetre haver provocat aquesta situació es pot entendre com una feblesa, però és una obertura del cor que en la meua opinió expressa que es valora més la comunitat que no pas un mateix, i que es dóna la màxima rellevància a la voluntat de servir.

Sobre el comunicat del 4 de gener del 2022

Per deixar clar el posicionament d'aquesta universitat, el 4 de gener vam comunicar que es convocava un Claustre extraordinari i vam insistir en el fet que no s'obria cap expedient al professor López Bofill. Aprofito per deixar palès el meu agraïment cap a ell, que s'ha mostrat comprensiu i compromès amb la Universitat. Ell mateix va declarar per diversos mitjans que en la conversa amb mi ja li vaig avançar que no se li obriria cap expedient.

Aprofito també per agrair a la comunitat de la UPF la seva actuació en relació amb aquesta qüestió. He rebut molts missatges de suport. Però també agraeixo les queixes i crítiques que han arribat, essencialment a través de les xarxes socials i d'algunes publicacions digitals. Fa molts anys que estic convençut que una queixa és un regal que permet millorar.

Per què fem aquest Claustre extraordinari

Aquesta trobada extraordinària vol evidenciar el Claustre com a màxim òrgan de representació de la nostra comunitat i el debat al si de la Universitat. Amb la convocatòria d'aquest Claustre portem el debat a la UPF i el centrem en l'àmbit que ens ocupa, lluny d'altres discussions externes i addicionals. D'aquesta manera, promovem la reflexió i el diàleg en el si de la nostra comunitat, un aspecte essencial per a una institució universitària.

Una declaració com la que es presenta avui es podia haver aprovat al Consell de Govern, però crec que en el moment actual el Claustre és l'òrgan més adient per fer-ho. Entre altres motius, perquè el Claustre universitari és, com deia, el màxim òrgan de representació de la comunitat universitària i, com estableix l'article 43 dels Estatuts de la UPF, al Claustre li correspon “debatre aquells assumptes que afectin la comunitat universitària i formular recomanacions, propostes i declaracions institucionals i debatre aquells assumptes que li siguin plantejats pel rector o rectora o pel Consell de Govern”.

També penso que el fet de portar aquest tema al Claustre i de demanar suggeriments sobre la declaració està contribuint a enfortir la comunitat i a incloure-hi la pluralitat que la conforma. Estic convençut que el temps així ho confirmarà.

Sobre el contingut de la declaració

La declaració comença recordant que la llibertat d'expressió és un dels fonaments de qualsevol societat democràtica i una condició primordial per al seu progrés i per al desenvolupament de les persones. I la universitat, com a institució social, se sent interpel·lada per aspectes que depassen l'activitat acadèmica i és un agent actiu en els processos de transformació cívica. Per això, la Universitat Pompeu Fabra manté el compromís ferm de garantir un entorn on es puguin expressar i escoltar opinions i idees diverses, fins i tot aquelles que puguin resultar controvertides. La Universitat protegirà de la manera més àmplia l'exercici del dret de la llibertat d'expressió i la llibertat acadèmica, i al mateix temps en recorda els límits, ja que aquesta protecció ha de ser compatible amb el deure de ser responsable i amb el respecte als drets d'altri, en línia amb la visió del Tribunal Europeu dels Drets Humans. Aquest compromís implica tota la comunitat. I, finalment, el comunicat recorda el paper del Codi Ètic –que inclou la Comissió d'Integritat, la qual ha d'informar de l'aplicació del que tingui a veure amb el respecte, la defensa i la promoció de la llibertat d'expressió.

El fet que tingui lloc aquesta sessió extraordinària del Claustre i que puguem disposar d'un acord amb consens ampli sobre la llibertat d'expressió pot suposar diversos avantatges, entre els quals puc destacar-ne els següents:

- Primer: cal recordar l'article 72.f) dels mateixos Estatuts de la UPF, el qual fa referència expressament a la llibertat d'expressió en els termes següents: “Són drets dels membres de la comunitat universitària: disposar dels mitjans que facin possible la llibertat d'expressió [...] dins les disponibilitats de la Universitat”. Amb la declaració concretem els mitjans per al respecte, la defensa i la promoció de la llibertat d'expressió, entre d'altres amb la referència al Codi Ètic i a la necessitat d'informar de la seva aplicació.
- Segon: confluïm amb les pràctiques de les millors universitats del món. Es podria pensar que qualsevol debat sobre la llibertat d'expressió és innecessari o obsolet, perquè és inherent a una institució educativa. Però no pel fet d'estar-hi implícit deixa de ser important la seva declaració expressa. No som les úniques persones que ho pensem: hem consultat què fan algunes de les millors universitats del món, com Harvard, Califòrnia, MIT, Stanford, Princeton, Yale, Chicago i moltes altres tant d'Europa com d'altres continents, i hem comprovat que totes elles tenen un posicionament clar sobre la llibertat d'expressió (que forma part dels seus documents de referència) en la línia de la declaració que es porta a votació en la sessió d'avui. Anant més enllà de la mateixa declaració d'avui, hi ha universitats que tenen fins i tot centres de recerca sobre la llibertat d'expressió; és el cas, per exemple, de la Universitat de Califòrnia.
- Tercer: ens alineem amb els estàndards més avançats de la definició de llibertat d'expressió. El document conté una referència al Tribunal Europeu de Drets Humans, i alguns dels punts es basen en la seva doctrina, especialment per als límits que pugui haver-hi en aquesta matèria.

- Quart: establim una guia d'actuació de cara a situacions futures. En els darrers temps s'han plantejat diversos casos relacionats amb la llibertat d'expressió, i a la nostra comunitat hi ha visions divergents (també per part de juristes experts) sobre què cal fer, si és que s'ha de fer alguna cosa. Si s'aprova aquest posicionament del Claustre s'estarà aprovant també un marc de consens que no evitarà òptiques diverses i enriquidores, però que permetrà establir el diàleg a partir d'una mínima base comuna.

D'acord amb aquesta declaració, retirarem el comunicat que vam emetre el 30 de desembre del 2021.

I acabo. Per motius com els esmentats, considero que és oportú que el Claustre pugui decidir si dóna suport a aquesta declaració. Aprofito per agrair també a les diverses persones que, des que el document es va posar a disposició pública, han fet suggeriments que han permès arribar a la versió que portem a votació. Sou moltes i voldria reconèixer públicament les vostres aportacions. Moltes gràcies.